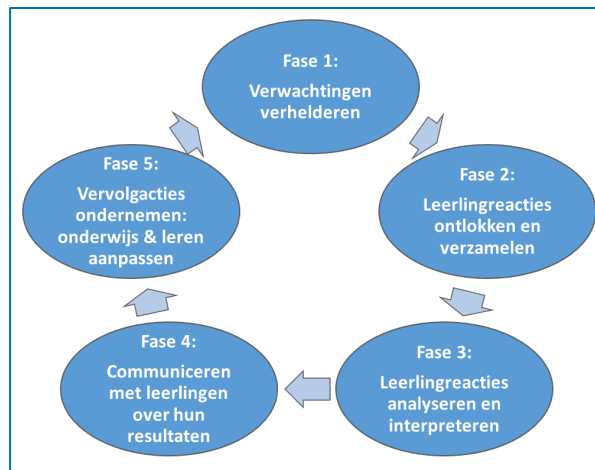

Petra gooit meteen een driepunter: formatief evalueren bij het stoepranden

Marco van Berkel, SLO (m.vanberkel@slo.nl)

Martijn staat direct achter de bank om de bal op te vangen die Peter aan de overkant gooit. De bal schampt de bank en Martijn krijgt 'm tegen de onderkant van zijn kin. Oeff, dat moet niet vaker gebeuren. Maar nu mag hij lekker gooien. Zou de bal zo tegen de bank komen dat 'ie weer helemaal terugkomt?

Hoe kun je als leerkracht de verschillende fases van formatief evalueren inzetten tijdens een les bewegingsonderwijs? Van het kind dat net een week op school zit, tot de atleet in de dop: elk kind heeft passende feedback en begeleiding nodig. Hoe pak je dat aan? In deze les zie je hoe een leraar tijdens een gymles de vijf fases van formatief evalueren (Gulikers & Baartman, 2017) inzet. Wil je nog even een korte beschrijving zien van wat de verschillende fasen in de cyclus van formatief evalueren inhouden, ga dan via deze [link](#) naar de animatie 'formatief evalueren'.

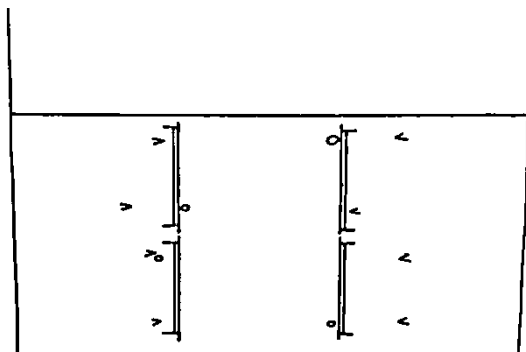

De cyclus van formatief evalueren (Gulikers & Baartman, 2017)

Fase 1: Wat gaan we doen?

Vier banken liggen op hun zijkant tegenover elkaar met de bovenkant naar binnen, aan iedere kant twee banken. De afstand tussen de banken is 4½ meter. Achter iedere bank staan twee kinderen tegenover elkaar. De kinderen gaan 'stoepranden' tegen de banken met een goed stuitende bal.

De kinderen hebben dit vaker gedaan. Ze weten dat ze niet mogen rollen met de bal en dat het handig is om twee stappen naar achteren te doen als degene aan de overkant mikt op 'jouw stoeprand'.

De leerkracht vraagt aan de klas of ze nog weten hoe je punten scoort. Dat weten ze nog: "als je de bal vangt die je tegen de bank van de ander gooit, krijg je twee punten. Als je hem niet vangt, krijg je een punt." Nu komt er een nieuwe regel bij. Als je de bal zo tegen de bank gooit dat je de bal achter je eigen bank kunt vangen, krijg je drie punten. De leerkracht doet het voor samen met Petra. De derde worp van

Meer voorbeelden en instrumenten kun je vinden op formatiefevalueren.slo.nl

Petra is al goed. De bal komt hoog terug en ze vangt hem ruim achter de eigen bank. De klas juicht. '3-0' zegt Petra glimmend van trots.

Het *doel* van deze activiteit is het leren van een strakke bovenhandse gerichte worp.

Als je de *succescriteria* van deze activiteit op een rij zet dan werken de kinderen deze les aan:

- een harde gerichte worp;
- naar achteren stappen als de ander gooit;
- de bal die je gooit achter de eigen bank proberen te vangen.

Door naar achteren te stappen als de ander gooit en de bal in de loop naar voren richting de andere bank te gooien staat het 'goede been' vrijwel automatisch goed en kan makkelijker hard en gericht gegooid worden. Met welk been je voor moet staan bij het gooien wordt niet gezegd tegen de hele klas, omdat dit voor een deel van de kinderen storend werkt in de uitvoering (ze gaan te veel nadenken). De succescriteria kunnen ook veel technischer geformuleerd worden, met begrippen als 'achter en boven de schouder' en 'meedraaien van de schouder met de werparm'. Deze uitvoeringswijzen van de activiteit worden echter niet zo uitgesproken tegen de kinderen, omdat het voor bijna alle kinderen te technische aanwijzingen zijn. De meeste kinderen hebben grote moeite om deze informatie om te zetten in beweggedrag.

Fase 2 en 3: Kijken en analyseren

Leerling-reacties ontlocken en verzamelen en leerling-reacties analyseren en interpreteren

De leerkracht kijkt eerst naar hoe de leerlingen het doen. Staan de banken op een goede afstand, zodat veel kinderen af en toe raak gooien? Lukt het met deze kinderen om met z'n tweeën achter een bank te staan en naar de overkant te gooien zonder dat ze het andere tweetal hinderen? Als de bal wel tegen de rand komt, hoe komt die terug?

Deze activiteit hebben de kinderen vaker gedaan, dus de analyse van de afstand tussen de banken en het wel of niet hinderen van elkaar kan vrij snel. Aan de andere kant spelen de kinderen nu weer met iemand anders dan de vorige keren tegen elkaar. Ook daar kijkt hij naar om te kijken of de combinaties goed zijn. Zijn de verschillen niet te groot, kunnen ze wat van elkaar leren?

Fase 4 en 5: Wat vinden de kinderen ervan? Wat doe je daarna?

Communiceren met leerlingen over hun resultaten en vervolgacties ondernemen: onderwijs & leren aanpassen

De leerkracht gaat naast Lucas staan en vraagt of ze samen tegen Sophie mogen spelen. Dat vinden ze beiden goed en vanaf nu gooien Lucas en de leerkracht om de beurt. Lucas moet wel alle ballen vangen voor een driepunter, ook die van de leerkracht. De leerkracht gaat twee grote passen naar achteren. Direct de eerste bal komt tegen de rand van de bank en stuit hoog terug. Met een uiterste inspanning vangt Lucas de bal. "Goed gevangen Lucas!"

Sietse gooit vanuit stilstand met een boogje en raakt de bank, maar de bal komt met enkele stuiten terug. De leerkracht zegt: "Het harder gooien lukt waarschijnlijk beter als je gooit wanneer je naar voren loopt. Zie je hoe Evi gooit bij de andere bank?" Als dit na vijf worpen nog niet goed lukt, besluit hij om twee banken iets dichterbij elkaar te zetten.

De leerkracht gaat bij Lucas en Sophie staan, omdat zij bij de eerste worpen niet naar achteren stappen om daarna in te stappen bij hun eigen worp. Het voorbeeld van de leerkracht als hij meespeelt werkt als feedback (zonder dat er een verbale aanwijzing bij te pas komt). Ze zien dat er een ritme ontstaat van het vangen van de bal, naar voren stappen en werpen en daarna weer terug stappen. Beide kinderen gooien daarna al snel de bal vanuit twee of drie passen.

De leerkracht zegt tegen Sietse dat hij harder moet gooien en niet hoe hij harder moet gooien. Deze informatie krijgt Sietse door het voorbeeld van andere kinderen en van de leerkracht.

Meer voorbeelden en instrumenten kun je vinden op formatiefevalueren.slo.nl

Vier andere kinderen hebben ook moeite om de bal zo tegen de bank te gooien dat 'ie terug om achter de eigen bank. Daarom kiest de leerkracht ervoor om in deze les al twee banken dicht bij elkaar te schuiven. In de volgende les kan de afstand bij twee banken worden vergroot tot vijf meter, zodat de hard gooiende kinderen uitgedaagd worden om dit bij deze afstand te doen. Als hij de banken nu al iets verder uit elkaar zet, is het de vraag of de kinderen succeservaringen blijven opdoen.

In dit voorbeeld is te zien dat:

- de leerkracht feedback geeft op de succescriteria
- de leerkracht de feedback zo spoedig mogelijk na de handeling geeft
- de kinderen de mogelijkheid hebben om na de feedback het nog een of enkele keren kunnen doen
- een inhoudelijk gegeven compliment voor een kind ook feedback aan een ander kind kan zijn
- kinderen ook feedback krijgen door naar elkaar te kijken bij de activiteiten.

